

en sjelden Fættestue, med indguedne Figurer paa Sideskenene, ved Heltborg i Thisted Amt,

og Kirkebs Kirkeruin paa Færøerne, m. fl.,

vil det vel skjønnes, at Staten, selv om de ved Rancelliskrivelseerne i 1809 og 1810 iværksatte, neppe fuldtgylldige Fredninger ikke medregnes, dog til Trods for de høist ubetydelige derpaa anvendte Beføstninger, for Tiden er i Besiddelse af et ingenlunde uanseligt Antal fredede nationale Mindesmærker i Danmarks forskjellige Egne.

Men det er paa den anden Side indlysende, at disse Fredningers Antal staar i et altfor stærkt Misforhold til den overordentlige Ødelæggelse, som daglig foregaar, og som i ikke ringe Grad skyldes den for vore Oldtidsminners Bevaring saa uheldige Beianordning af 1796, ifølge hvilken Veivæsenet er berettiget til at tage Stene til Veie, hvor de kunne findes, og hvor de ikke udtryffeligt ere mærkede til Brug af Eierne. Om den Fare og Ødelæggelse, som selv fredede Mindesmærker i den Anledning have været underkastede, indeholde vore Arkiver talrige Afstykker. Det kan selvfølgelig ikke være ønskeligt eller udsjølgt at fredede samtlige Oldtidsminder i Landet, hvorved man aabenbart ogsaa altfor meget vilde tilside sætte Agerdyrkningens og andre vigtige For- maals berettigede Krav. Men det maa være Dpgaven i de forskjellige Egne at fredede nogle af de vigtigste og mest eiendommelige for vore Efterkommere, at ikke hele store Strækninger af vort Fædreland snart ganske skulde miste de Rømpenhøie og Døysfer, som i umindelige Tider have givet Danmark sit eiendommelige Præg. Det er en Kjendsgjerning, at der i forrige Aarhundrede, til Ex. i den minderige Roskilde Egn, vare Sogne, hvor man dengang kunde tælle flere hundrede Høie og Døysfer, og hvor man nu neppe vil finde een af hundrede i udfærdiget Tilstand! Det maa derfor ogsaa være Dpgaven, samtibig med Fredningen af de enkelte, endnu bevarede Mindesmærker, tillige at opbevare for Efterverdenen Erindringen om de Døysfer og Rømpenhøie, som engang vare der. Og denne Erindring maa nødvendig opbevares, medens den endnu er i Live, inden de sidste, ofte allerede saare svage Spor ganske forsvinde.

Jeg maa i denne Henseende fuldstændig samstemme med den ærede Folkethingsmand, som i Rigsdagen udtalte sig varmt for Optagelsen af et antikvarisk Kort over det hele Land. Allerede i en længere Aarrække er der vel fra det oldnordiske Museums Arkiv arbeidet hen paa at tilveiebringe antikvariske Sognekort. Men med de overordentlig ringe Pengemidler, som i saa Henseende have staaet til Raadighed, og som ikke have tilladt at anvende nogen Beføstning paa Kortenes Udfyldning, hvorfor man ogsaa her har maattet ty alene til privat Velvilje, er der til Danmarks 17—1800 Sogne kun udsendt 287 Kort, hvoraf endda hidtil ifkun 164 ere komne tilbage som udfyldte. Det er altsaa klart, at man ad den Vej ikke vil kunne naae til Maalet, før det paa altfor mange Steder er for sildt.

Af Mangel paa de fornødne Midler har det heller ikke været gjørligt at tilveiebringe de til Kortene hørende nødvendige Opmaalinger og Tegninger af vore vigtigste verdslige og kirkelige Mindesmærker, til Brug ved historiske Undersøgelser, ved Restaurationer og selv til Belæring og Efterligning for vore Kunstnere. En god Begyndelse er imidlertid gjort ved velvillige og tilbøielige meget uegenyttige Bestræbelser af Tegnere som: Heinr. Hansen, Herholdt, J. Kornerup, Magnus Petersen, Winstrup, Walthers, Chr. Hetsch, Löffler og Fr. Uldall. Men det er kun en Begyndelse, som i høieste Grad trænger til kraftig Opmuntring og Fortsættelse.

Jeg maa derfor ogsaa tillade mig paa det Indstændigste at anbefale, at der saasnart som muligt og i en saa stor Maalestok, som vore Kræfter i de forskjellige Retninger gjøre det udsjølgt, foretages en antikvarisk Undersøgelse af det hele Land ved Sagkyndige, ledsagede af Tegnere. Det vil da blive deres Dpgave at give Beretninger med vedføjede Kort og Tegninger af de endnu tilbageværende Fortidsminder med særlig Betegnelse af de Mindesmærker, som maatte egne sig til fremtidig Fredning, hvortil der tillige, saavidt muligt, paa Stedet maatte træffes fornødne Foranstaltning. Jeg maa imidlertid udtryffeligt fremhæve, at en saadan Undersøgelse ikke alene burde gjælde Rømpenhøie og Døysfer, men Boldsteder, Runestene, Kirkebygninger, gamle Herregaarde og andre mærkelige Bygninger saavel paa Landet som i Kjøbstæderne. Under den raff fremskridende Udvikling i Danmark uddrives hurtigt Levingerne fra Fortiden; de gamle Bindingsværkshuse i Kjøbstæderne nedrives, Gaardene paa Landet ombygges, og Kirkerne blive allevegne restaurerede. Det er vel ikke sjelden lykkedes, og ikke mindst ved personlige Forhandlinger paa Stederne selv, at faae bevaret og istandsat mange mindre Fortidsminder: Portaler, Døbefonter, Altartavler, Kalkmalerier, Ligstene, Epitaster m. M., ja selv hele Kirkebygninger (til Ex. den smukke St. Mortens Kirke i Nestved), som ellers vare viede til sikker Undergang, og det er navnlig lykkedes ved de større og vigtigere Kirker, hvis Restauration paa en værdig Maade til Ære og Prydelse for vort Fædreland Rigsdagen med saa stor og fortjenstfuld Beredvillighed har fremmet, at redde meget af det Gamle, som endnu var tilbage. Men dette er desværre i